

Asia: VN/23928/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Olisiko biokaasulaitosten osalta nykytilanne ehdotettua sääntelyä parempi ja selkeämpi, jos ohjeistuksella varmistettaisiin, että sääntelyä sovellettaisiin samalla tavalla kaikissa kunnissa? Olisiko siis parempi, että biokaasulaitoksilta edellytettäisiin aina ympäristölupaa, eikä biokaasulaitoksen menettely vaikuttaisi eläinsuojaan menettelyihin?

-

Olisi myös mahdollista säätää niin, että biokaasulaitokset olisivat aina lupamenettelyssä ja ilmoituksenvarainen eläinsuoja olisi yhdessä biokaasulaitoksen kanssa aina kunnan lupamenettelyssä silloin, kun laitoksen käsittelymäärä on alle 20 000 tonnia vuodessa. Menettely ei siis riippuisi siitä, käsitelläänkö eläinsuojan biokaasulaitoksessa vain oman tilan syötteitä vai tuodaanko niitä myös muualta. Mitä mieltä olette tästä sääntelyvaihtoehdosta?

-

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan: ”Jos biokaasulaitos kuuluu hyvin pienelle eläinsuojalle, jolta ei edellytetä ilmoitusmenettelyä, olisi biokaasulaitoksesta tehtävä oma ilmoituksensa.” Pitäisikö näiden eläinsuojien biokaasulaitosten olla lupamenettelyssä vai voidaanko ne käsitellä ilmoituksella? Niiden yhteydessä oleviin, ilmoituksenvaraisuus-kynnyksen alle jääviin eläinsuojiin ei sovelleta eläinsuoja-asetusta.

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää ympäristöministeriötä lausuntopyynnöstä ja esittää kantanaan seuraavaa:

Esityksen tarkoituksena on muun muassa kieltää lumenkaato mereen, muuttaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluvien biokaasulaitosten lupamenettelysäännöksiä sekä nostaa vetylaitosten luparajaa.

Muutosten vaikutukset kuntien lupa- ja valvontaresursseihin tulee arvioida.

Kuntaliiton lausunto

Kielto kaataa lunta mereen

Ehdotus laajentaa ympäristönsuojelulain (YSL) upottamis- ja hylkäämiskiellon koskemaan myös lumen kaatamista mereen. Lumenkaatoa koskevan muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lumen kaataminen mereen olisi kuitenkin sallittua viiden vuoden ajan lain voimaantulosta runsaslumisena ajanjaksona, jona lumisyvyyden muutos olisi vähintään kahdeksan senttimetriä 24 tunnin aikana, ja lumitilanne muuten uhkaisi liikenneturvallisuutta tai hälytysajoneuvojen kulkua.

Kuntaliitto pitää ympäristön- ja merensuojelullisista syistä ehdotettua kieltä kannatettavana, mutta edellyttää tiettyjä poikkeamismahdollisuuksia muuten ehdottomaan kieltoon. On hyvä, että ehdotetun säädösmuutoksen voimaantulolle on asetettu siirtymäaika. On myös hyvä, että tarve poiketa kiellosta on tunnustettu. Kuntaliiton näkemyksen mukaan kieltoon tulee kuitenkin asettaa pysyvä poikkeamismahdollisuus koskien em. runsaslumisia ajanjaksoja eli lumitilanteita, jotka uhkaavat yhteiskunnan toimimista muun muassa aiheuttamalla merkittävää vaaraa liikenneturvallisuudelle tai uhkaamalla keskeyttää tai merkittävästi haitata hälytysajoneuvojen kulkua. Ehdotettu viiden vuoden määräaika ei ole riittävä. Lunta voi ajoittain sataa erittäin paljon myös vuoden 2030 jälkeisenäkin aikana, jolloin erityistilanteissa poikkeamisen mahdollisuus voi olla tarpeen lakiehdotuksessakin kuvailulla tavalla, vaikka pääsääntö onkin välttää lumen kaatoa mereen viimeiseen saakka.

Kuntien ja muiden toimijoiden tulee lähtökohtaisesti varautua riittävän hyvin myös lumisiin talviin. Pysyvä poikkeamismahdollisuus voidaan rajata koskemaan vain sellaisia lumimyräköitä, jotka aiheuttavat vaaraa yhteiskunnan toimivuudelle. Toimijan tai kunnan voi edellyttää hakevan esimerkiksi ennakolta ympäristöluvan tällaisia poikkeuksellisia tilanteita varten, mikäli se arvelee ko. tilanteita mahdollisesti poikkeuksellisesti tulevan vastaan. Luvassa määriteltäisiin ehdot ja aikarajat kaatamiselle.

Biokaasulaitosten lupamuutokset

Ehdotuksen mukaan biokaasulaitoksen perustaminen ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteyteen edellyttäisi eläinsuojan ilmoituksen muutosta. Bio-kaasulaitokselta ei lähtökohtaisesti edellytettäisi omaa, erillistä ilmoitusta. Ympäristöluvallisen eläinsuojan yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset, eläinsuojasta erilliset biokaasulaitokset sekä ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteydessä sijaitsevat, mutta tilan ulkopuolelta tuotuja syötteitä käsittelevät biokaasulaitokset ovat taas ympäristöluvavaraisia. Myös eläinsuojasta tulee luvanvarainen, jos biokaasulaitos edellyttää ympäristöluvan. Biokaasulaitoksen syötteiden kokonaismäärän ylittäessä 20 000 tonnia/vuodessa, laitos olisi valtion ympäristölupaviranomaisen lupamenettelyssä, ja kyseisessä tapauksessa eläinsuoja jäisi kunnan ilmoitusmenettelyyn. Jos valtio olisi ympäristölupaviranomainen eläinsuojan perusteella, luvittaa myös biokaasulaitoksen valtion lupaviranomainen.

Kuntaliiton mielestä ehdotettu menettely biokaasulaitosten ja viranomaisten toimivaltojen suhteen on erittäin epäselvä ja omiaan vähentämään lu-pamenettelyn sujuvuutta.

Muutoksen vaikutukset kuntien lupa- ja valvontaresursseihin tuleekin arvioida.

Kuntaliitto ehdottaa, että säätely tältä osin yhdennetään muun sääntelyn kanssa:

- Biokaasulaitos erillisenä laitoksena katsottaisiin pääsääntöisesti aina ympäristöluvan edellyttäväksi hankkeeksi.
- Jos biokaasulaitos kuuluu ilmoituksenvaraisen eläinsuojan kanssa samaan ympäristönsuojelulain 5.1 §:n 3-kohdan mukaiseen toimintakokonaisuuteen, annettaisiin tarvittavat määräykset biokaasulaitoksesta ilmoitusmenettelyn yhteydessä. Tämä silloin, kun biokaasulaitos käyttää vain omalta tilalta tulevia syötteitä. Biokaasulaitos olisi tällöin pääsääntöisesti vain eläinsuojan lannankäsittelymenetelmä.
- Jos biokaasulaitos ottaa vastaan syötteitä tilan ulkopuolelta, olisi se aina ympäristöluvanvarainen. Jos biokaasulaitos olisi tällöin samaa toimintakokonaisuutta eläinsuojan kanssa, tulisi näillä olla yhteinen ympäristölupa.
- Pienet, ei ilmoitusmenettelyä edellyttävät eläinsuojat, joiden yhteyteen perustetaan biokaasulaitos ja joka käyttää ainoastaan oman tilan syötteitä, eivät vaatisi ympäristönsuojelulain mukaista ilmoitusta tai lupaa. Nämä olisivat suoraan ympäristöluvanvaraisia ainoastaan ympäristönsuojelulain 27.2 §:n mukaisissa tilanteissa.
- Toimivaltajako valtion ja kuntien välillä pysyisi nykyisellään. Jos valtion luvittaman/valvoman eläinsuojan toimintakokonaisuuteen kuuluisi bio-kaasulaitos, toimivalta sen suhteen olisi valtiolla.

Vetylaitosten lupamuutokset

Kuntaliitto ehdottaa, että vetyhankkeiden luvanvaraisuuskynnystä ei muuteta.

Ehdotuksen mukaan vedyn tuotanto veden elektrolyysillä olisi luvanvaraista vain silloin, kun vedyntuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia vuorokaudessa. Kuntaliitto huomauttaa, että toisin kuin esityksessä perustellaan, teollisuuspäästädirektiivin muutos ei edellytä luparajan nostoa kansallisesti.

Luvanvaraisuuden nosto tarkoittaa käytännössä kaikkien Suomeen suunniteltujen vedyn tuotantolaitosten tulemistä pääsääntöisesti kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten valvontavastuulle ja mahdollisesti ympäristöluvanvaraisiksi ympäristönsuojelulain 27.2 §:n 3-kohdan perusteella. Tämä silloin, jos hanke ei vaadi vesilupaa tai muuta valtion toimivaltaan kuuluvaa lupaa.

Vetylaitosten ennakoitujen toiminnan aikaiset ympäristövaikutukset (konsulttien mukaan) ovat vastaaviin teollisuushankkeisiin verrattavia, jotka voivat edellyttää pilaantumisen sääntelyä tai sijoittamista etäälle haitankärsijöistä esimerkiksi kaavoituksen avulla.

Eryteisesti, jos vetylaitoksella tehdään myös esimerkiksi ammoniakki- tai metanolituotteita, hankkeen haitat lähiympäristöön kasvavat. Esimerkiksi ammoniakkin valmistuksesta ja siirtämisestä aiheutuvat hajuhaitat voivat olla laajalla alueella kohtuuttomia.

Samanaikaisesti on vireillä rakentamislain muutos koskien vetylaitosten rakentamisen edellyttämiä lupia ja menettelyitä. Muutoksella säädettäisiin uusi, puhtaan siirtymän teollisuushankkeiden rakentamista vauhdittava sijoittamislupa, jolla puhtaan siirtymän teollisuushankkeen sijoittumisen alueidenkäyttöinen tarkastelu voitaisiin tehdä sijoittamisluvalla ilman asemakaavaa tai yleiskaavaa, jossa on määrätty sen käyttämisestä rakentamisluvan myöntämisen perusteena.

Rakentamislain muutos johtaisi vetylaitosten rakentamiseen ilman yksityiskohtaista kaavaa. On mahdollista, että tämä johtaa useampiin vety-laitoshankkeisiin, joissa joudutaan harkitsemaan ympäristöluvan edellyttämistä ympäristönsuojelulain 27.2 §:n 3-kohdan perusteella.

Muutoksen vaikutukset kuntien lupa- ja valvontaresursseihin tuleekin arvioida.

Jätteen kaasutus ja pyrolyysi

Ehdotuksen mukaan otsikon mukaisiin laitoksiin sovellettaisiin yhä harvemmin jätteenpolton tai jätteen rinnakkaispolton sääntelyä. Lisäksi poistettaisiin vaatimukset poltettavan kaasun jätteeksi luokittelun päättymisestä. Jos ehdotuksen mukainen tulkintamuutos johtaa viranomaisten toimivaltamuutoksiin, tulee muutoksen vaikutukset kuntien lupa- ja valvontaresursseihin arvioida.

Lopuksi

Kuntaliitto on erittäin huolissaan edelleen jatkuvasta kuntien valvontaviranomaisten tehtäviä lisäävistä säädösmuutoksista. Kuntaliitto on jo useissa edellisissä lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota säädösmuutoksiin, jotka lisäävät kuntien valvontaviranomaisten vastuita ja osaamistarpeita, mutta joiden työmäärän lisäyksen kunnille katsotaan siinä yksittäisessä muutoksessa muodostuvan vähäisiksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Miira Riipinen

Marko Nurmikolu

Yhdyskunta ja ympäristö -yksikön johtaja Johtava juristi

Nurmikolu Marko
Suomen Kuntaliitto ry